

у професійну спортивну діяльність до потреби в активному вболіванні щодо спортивних змагань). Характер і ступінь інституціоналізації спорту безпосередньо залежить від соціально-історичних традицій, які склалися у кожній країні, та світових тенденцій розвитку спорту як суспільного явища.

Список використаних джерел

1. Визитей Н.Н. Курс лекции по социологии спорта: Учеб. пособие для студентов вузов/ Н.Н.Визитей. — М.: Физкультура и спорт. — 2006. — 318 с.
2. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта: Пер. с венг. / Под общ. ред. В.В.Столбова/ Л.Кун. — М.: Радуга, 1982. — 399 с.
3. Неминуший Г.П. Генезис и становление социального института физической культуры/Г.П.Неминуший// Актуальные проблемы физической культуры: Материалы конф. Проблемы философии, социологии и истории физической культуры и олимпийского движения. — Ростов н/Д, 1995. — Т. 1. — С. 59—65.
4. Пономарев Н.И. Возникновение и первоначальное развитие физического воспитания. — М.: Физкультура и спорт, 1970. — 248 с.

ЛЮТА Л. П.

ЭТАПЫ ИНСТИТУЦИАЛИЗАЦИИ СПОРТА КАК ОБЩЕСТВЕННОГО ЯВЛЕНИЯ

В статье рассмотрено становление спорта как социального института на разных исторических этапах, начиная с античных времен. Определены особенности институционализации современного спорта как социального явления.

Ключевые слова: социальный институт, институционализация, профессиональный спорт, массовый спорт.

LIUTA L. P.

STAGES OF INSTITUTIONALIZATION OF SPORT AS A SOCIAL PHENOMENON

The article devoted to an issue of sport institutionalization as a social phenomenon. It considers the development of sport as a social institution from ancient times till nowadays. The author defines main features of institutionalization of modern sport as a social phenomenon.

Keywords: social institution, institutionalization, professional sports, mass sports.

Стаття надійшла до редколегії 28.02.2013 року.

УДК 159.923.2

МЕДНІКОВА Г. І.

Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

ХАРАКТЕРИСТИКА САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ З РІЗНИМИ ВАРІАНТАМИ СТРУКТУРИ СТАВЛЕННЯ ДО СЕБЕ

У статті представлено результати емпіричного дослідження особливостей самоактуалізації студентів залежно від варіантів структури ставлення до себе. Виділено чотири групи досліджуваних студентів з різними варіантами структури ставлення до себе. Визначено, що групи досліджуваних з різними варіантами структури ставлення до себе різняться за більшістю параметрів самоактуалізації.

Ключові слова: самоактуалізація, структура ставлення до себе, студентський вік.

Одне з важливих завдань, що стоять перед вищою школою на сучасному етапі розвитку України, полягає у забезпеченні освітніх умов для розвитку у майбутніх фахівців життєвої потреби до самостійної творчої праці, постійного вдосконалення своїх здібностей і поповнення знань та отримання необхідних навичок й умінь для реалізації прагнення студентів до самоактуалізації.

Різні аспекти проблеми самоактуалізації особистості представлені у роботах вітчизняних та

зарубіжних авторів (К.О. Абульханова-Славська, Л.І. Анциферова, Б.Г. Ананьєв, О.Г. Асмолов, Г.О. Балл, Б.С. Братусь, І.С. Булах, Л.М. Карамушка, Л.М. Кобильнік, С.Д. Максименко, Г.К. Радчук, А.О. Реан, В.В. Русова, Т.М. Соломка, В.О. Татенко, М.Г. Ткалич, Н.В. Чепелева, А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл, К. Хорні, Е. Шостром та ін.).

Самоактуалізація водночас розглядається вченими і як мета, до якої рухається людина, і як унікальний, безперервний процес цього руху,

який триває впродовж усього життя, пов'язаний з нескінченним зростанням потреб людини, її здібностей, інтересів та інших особистісних властивостей, з потенційним розгортанням її сутнісних характеристик [2]. Самоактуалізація виявляється у таких аспектах: мотиваційному як – актуалізація потреби збереження і розвитку себе та максимального виявлення кращих якостей своєї особистості; процесуально-динамічному – як безперервний саморозвиток особистості та опанування всіх вироблених способів перетворення навколишнього світу, а також розкриття всіх нових можливостей; результативному – як успішність процесу самоактуалізації у цілому [5].

У роботах багатьох учених наголошується на ролі самоактуалізації у процесах професійного становлення особистості, що привертає увагу до вивчення особливостей самоактуалізації у студентському віці.

Студентський вік відповідає юнацькому періоду розвитку людини. У якості головних психологічних новоутворень юнацького віку дослідниками виділяються: глибока рефлексія, установка на свідому побудову власного життя, активний розвиток самосвідомості, однією зі складових якої виступає ставлення особистості до себе (Б.С. Волков, І.І. Гуткіна, Є.І. Ісаєв, І.Ю. Кулагіна, В.С. Мухіна, В.І. Слободчиков та ін.).

У психології проблемі ставлення особистості до себе присвячена значна кількість теоретичних та експериментальних досліджень вітчизняних і закордонних авторів (Б.Г. Ананьєв, Л.С. Віготський, О.М. Колишко, О.М. Леонтьєв, М.І. Лісіна, В.С. Мерлін, В.М. М'ясищев, С.Р. Пантелєєв, С.Л. Рубінштейн, Н.І. Сарджвеладзе, О.Т. Соколова, В.В. Столін та ін.).

Більшістю авторів ставлення до себе розглядається як емоційний компонент самосвідомості, визнається його значна роль у становленні особистісної зрілості та функціонуванні здорової особистості. У дослідженнях встановлено тісний зв'язок ставлення до себе особистості та інших її проявів, зокрема здатності до саморозвитку, саморегуляції, активності, реалізації творчого потенціалу.

У роботах А.О. Деркача, Н.В. Кузьміної, В.І. Купцова, С.Р. Пантелєєва, О.В. Селєзньової, В.О. Сластьоніна, В.В. Століна та ін. показано, що специфіка ставлення особистості до себе регулює міжособистісні стосунки, постановку та досягнення цілей, вирішення кризових ситуацій та у цілому процеси самовдосконалення, самореалізації, самоактуалізації.

У вивченні зв'язку ставлення до себе та самоактуалізації вчені спираються на ідею А.Маслоу,

згідно якої знання особистості щодо себе та її ставлення до себе знаходяться у залежності від вираженості потреби особистості у самоактуалізації.

Зв'язок між ставленням до себе особистості та успішністю її самоактуалізації підкреслюється у роботах сучасних дослідників. Як важливу особливість, рису чи навіть умову самоактуалізації особистості розглядає ставлення до себе Т.П. Скрипкіна [4].

О.В. Сахаль, ґрунтуючись на детальному аналізі феномену самоактуалізації, характеристик особистості, що самоактуалізується, на даних емпіричних досліджень самоактуалізації, висловлює точку зору, згідно котрої структура самоактуалізації студента може бути представлена як єдність трьох компонентів: мотиваційно-потребового, ціннісно-сміслового й функціонально-регулятивного. Ставлення до себе разом з рефлексією, відповідальністю і творчою активністю входить до структури функціонально-регулятивного компоненту, забезпечуючи самоактуалізаційну активність особистості [3].

М.Б. Боднар зазначає, що важливими напрямками підвищення самоактуалізації студентства є розвиток відповідальності за своє майбутнє та за майбутнє країни (розвиток інтернального локусу контролю до оптимальних меж); гармонізація ставлення до часу життя (виважене ставлення до ретроспективи життя, екзистенційна насолода сьогоденням, оптимальне структурування майбутнього); розвиток адекватного ставлення до себе (досягнення гармонії між рівнем домагань та рівнем досягнень особистості) [1].

Однак, у більшості досліджень автори зосереджують свою увагу на вивченні кореляційних зв'язків між окремими показниками ставлення до себе та самоактуалізації. Не зважаючи на наукову цінність означених досліджень, слід зазначити, що при цьому не враховується фактична структура ставлення до себе, варіативність можливих комбінацій показників як ставлення до себе, так і самоактуалізації.

Мета статті – визначити характеристики самоактуалізації представників студентського віку з різними варіантами структури ставлення до себе.

Дослідження проводилося з використанням опитувальників «Методика дослідження ставлення до себе» С.Р. Пантелєєва і «Самоактуалізаційний тест» (САТ) в адаптації Ю.Є. Альшиної, Л.Я. Гозмана, М.В. Загики та М.В. Кроз. У дослідженні взяли участь студенти Харківського національного педагогічного університету імені

Г.С. Сковороди, Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків), Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України віком 19–20 років.

Результати застосування опитувальника С.Р. Пантелєєва піддані обробці за методом прямої комбінації факторного аналізу та автоматичної класифікації. При прямій комбінації спочатку проводиться групування ознак (факторизація), а потім за допомогою методів автоматичної класифікації у кожній виділеній групі параметрів здійснюється групування досліджуваних. Така комбінація факторного та кластерного аналізів дозволяє досліднику отримати інформацію про фактори та особливості розподілу досліджуваних за кожним фактором. Статистична обробка даних здійснювалася за допомогою пакету статистичних програм SPSS 20.0.

Результати факторного аналізу послугували основою для кластеризації даних з метою виділення груп досліджуваних, що мають схожі прояви ставлення до себе. За результатами кластеризації методом к-середніх (з попереднім проведенням кластеризації за допомогою ієрархічних методів) виділено 4 кластери спостережень. До 1 кластеру ввійшло 32,26% вибірки, до 2 кластеру – 17,21%, до 3 кластеру – 15,05%, до 4 кластеру – 35,48%. Для кожного кластеру визначені середні значення за показниками ставлення до себе (табл. 1).

Перша група досліджуваних вирізняється з поміж інших найбільш високим показником самоцінності, самоприв'язаності, відображеного самоставлення, низькими показниками внутрішньої конфліктності та самозвинувачення.

Друга група характеризується найбільш низьким показником за шкалою відкритості-

закритості, найбільш високими показниками самоприйняття, внутрішньої конфліктності та самозвинувачення, високим показником самоприв'язаності.

Третя група відрізняється найбільш високими показниками за шкалами відкритості-закритості, самовпевненості, самокерівництва, найнижчими показниками за шкалами внутрішньої конфліктності та самозвинувачення.

По четвертій групі досліджуваних визначено найнижчі показники за шкалами самовпевненості, самокерівництва, відображеного самоставлення, самоцінності, самоприйняття та самоприв'язаності, а також достатньо високі відносно 1 та 3 груп показники за шкалами внутрішньої конфліктності та самозвинувачення, хоча ці показники і нижчі, а ніж у 2 групі.

Треба зазначити, що вживаючи термін «високі показники» чи «низькі показники», ми маємо на увазі величину показників відносно інших груп досліджуваних. Якщо порівнювати показники з нормативом методики С.Р. Пантелєєва, то всі показники, крім двох, входять у нормативні межі. Високий відносно нормативу результат (8,567) отримано за шкалою самоцінності по першій групі і низький результат за шкалою самозвинувачення (2,714) по третій групі.

У табл. 2 наведено результати за параметрами самоактуалізації по чотирьох групах досліджуваних. За допомогою однофакторного дисперсійного аналізу визначено статистично значущі розрізнення між групами за параметрами компетентності у часі, підтримки, ціннісних орієнтацій, гнучкості поведінки, самоповаги, самоприйняття, прийняття агресії, контактності, креативності.

Таблиця 1

Середні значення показників ставлення до себе у групах досліджуваних, що відповідають виділеним кластерам

Шкала	Групи							
	1		2		3		4	
	$\bar{x}$	s	$\bar{x}$	s	$\bar{x}$	s	$\bar{x}$	s
Відкритість-закритість	6,533	1,525	5,563	1,209	7,071	1,439	5,969	1,403
Самовпевненість	6,468	1,042	6,063	1,806	6,857	0,864	5,121	1,111
Самокерівництво	6,068	1,818	6,375	1,310	6,500	1,557	5,030	1,845
Відображене ставлення до себе	7,300	1,512	6,750	1,653	6,643	0,929	5,364	1,475
Самоцінність	8,567	1,331	7,313	1,196	7,143	1,460	6,455	1,348
Самоприйняття	7,567	1,194	7,875	1,310	6,071	1,141	5,879	1,111
Самоприв'язаність	6,333	1,668	6,250	2,017	5,357	1,646	4,788	1,850
Внутрішня конфліктність	4,867	,899	7,063	0,772	4,143	0,663	5,606	0,934
Самозвинувачення	3,367	1,326	6,000	1,592	2,714	1,267	5,546	1,460

Таблиця 2

Середні значення показників самоактуалізації у групах досліджуваних з різними варіантами структури ставлення до себе (сирі бали)

Шкала	Групи								F	p
	1		2		3		4			
	$\bar{x}$	s	$\bar{x}$	s	$\bar{x}$	s	$\bar{x}$	s		
Компетентності у часі	9,37	1,71	7,00	2,58	9,36	2,71	7,52	2,35	6,233	,001
Підтримки	51,07	9,24	42,13	6,72	51,07	9,39	42,23	9,75	7,263	,000
Ціннісних орієнтацій	12,27	2,03	10,56	2,50	13,71	2,13	10,16	3,34	7,447	,000
Гнучкості поведінки	12,93	2,83	10,63	2,78	13,93	2,89	10,55	3,82	5,584	,001
Сенситивності	7,23	2,32	6,81	2,56	6,79	2,36	6,32	2,33	0,751	,524
Спонтанності	7,6	2,52	6,25	2,08	7,43	2,07	6,39	2,29	2,097	,106
Самоповаги	10,7	2,29	8,13	2,09	11,36	2,76	7,97	2,92	9,827	,000
Самоприйняття	11,9	3,49	8,81	2,61	12,14	3,18	8,71	3,86	6,671	,000
Уявлень про природу людини	5,07	1,85	4,69	1,89	5,36	1,74	5,20	1,83	0,393	,758
Синергії	3,53	1,31	3,19	1,27	3,93	1,33	3,33	1,12	1,052	,374
Прийняття агресії	8,77	2,87	7,00	2,53	7,14	2,25	7,10	2,60	2,726	,049
Контактності	10,6	2,91	8,31	2,65	10,86	2,59	8,77	2,78	4,308	,007
Пізнавальних потреб	5,1	2,09	4,94	1,69	5,14	1,51	4,73	1,70	0,264	,851
Креативності	6,67	2,01	5,69	1,88	6,00	1,71	5,13	2,16	3,011	,035

Попарне порівняння середніх показників за параметрами самоактуалізації по групах досліджуваних із використанням t-критерію Стьюдента показало, що за основними показниками самоактуалізації, у якості котрих виступають компетентність у часі і підтримка, статистично значущі розрізнення спостерігаються при попарному порівнянні першої групи з другою і четвертою, другою з третьою та третьою і четвертою груп (табл. 3).

Аналогічна картина спостерігається і при попарному порівнянні груп за показниками гнуч-

кості поведінки, самоповаги, самоприйняття, контактності.

Вищі показники за цими параметрами самоактуалізації зареєстровані у першій та третій, а нижчі – у другій та четвертій групах.

За параметром ціннісних орієнтацій статистично значущі розрізнення спостерігаються між показниками всіх груп, крім другої та четвертої. Саме у цих двох групах показники найнижчі, а найвищий показник зареєстровано у третій групі.

За параметрами спонтанності та прийняття агресії значущі розрізнення визначено між пока-

Таблиця 3

Значущість розрізень середніх показників самоактуалізації по групах досліджуваних з різними варіантами структури ставлення до себе

Шкали	Значення t-критерію Стьюдента при порівнянні груп					
	1 и 2	1 и 3	1 и 4	2 и 3	2 и 4	3 и 4
Компетентності у часі	3,729***	0,14	3,505***	-2,439*	-0,69	2,321*
Підтримки	3,412***	-0,002	3,633***	-3,03**	-0,037	2,85**
Ціннісних орієнтацій	2,497**	-2,168*	2,963**	-3,687**	0,423	3,65***
Гнучкості поведінки	2,653**	-1,079	2,764**	-3,184**	0,071	2,944**
Сенситивності	0,566	0,594	1,531	0,03	0,661	0,615
Спонтанності	1,982*	0,221	1,965*	-1,553	-0,2	1,454
Самоповаги	3,737***	-0,830	4,061***	-3,639***	0,191	3,668***
Самоприйняття	3,094**	-0,220	3,381***	-3,147**	0,096	2,908**
Уявлень про природу людини	0,656	-0,493	-0,280	-1,006	-0,896	0,27
Синергії	0,862	-0,930	0,636	-1,557	-0,4	1,544
Прийняття агресії	2,067*	1,861	2,354*	-0,162	-0,125	0,053
Контактності	2,618**	-0,282	2,498**	-2,647**	-0,537	2,373*
Пізнавальних потреб	0,267	-0,89	0,745	-0,348	0,388	0,769
Креативності	1,609	1,073	2,848**	-0,473	0,864	1,318

Примітка: * - p=0,05, ** - p=0,01, *** - p=0,001.

зниками першої групи порівняно з другою та четвертою групами. У першій групі показники за цими параметрами самоактуалізації значуще вищі, ніж у другій та четвертій групах.

За параметром прийняття агресії значущі розрізнення визначено між показниками першої групи порівняно з другою та четвертою групами. У першій групі показник значуще вищий, ніж у другій та четвертій групах.

За параметром креативності значуще розрізнення визначено лише між показниками першої та четвертої груп. У першій групі показники значно вищі, ніж у четвертої.

Аналіз даних за показниками параметрів самоактуалізації, отриманих по чотирьох групах досліджуваних студентів із різними варіантами структури ставлення до себе показав, що за такими параметрами само актуалізації, як: компетентність у часі, підтримка, гнучкість поведінки, самоповага, самоприйняття, контактність – найвищі показники отримані по першій та третій групах. Крім того, по першій групі спостерігаються вищі, ніж у другій та четвертій групах показники за параметрами спонтанності, прийняття агресії і креативності. По третій групі спостерігаються найвищий серед чотирьох груп показник за параметром ціннісних орієнтацій. По другій та четвертій групах практично за всіма параметрами самоактуалізації зареєстровано нижчі, порівняно з двома іншими групами, показники.

Таким чином, можна окреслити особливості самоактуалізації студентів з різними варіантами структури ставлення до себе. Для студентів, що ввійшли до першої та третьої груп, більш характерними, порівняно з іншими групами, є: здатність жити теперішнім і сприймати минуле, теперішнє і майбутнє цілісно; достатньо високий ступінь незалежності цінностей і поведінки від зовнішнього впливу; здатність реалізовувати свої цінності у поведінці, взаємодіяти з оточуючим світом, швидко й адекватно реагувати на мінливі ситуації; оцінка власних досягнень та повага до себе через них; сприйняття себе зі своїми позитивними сторонами та недоліками; здатність до встановлення тісних контактів з людьми.

По першій групі визначено, крім означених характеристик, здатність спонтанно демонструвати свої почуття, вміння сприймати свою агресивність на належному рівні, вираженість творчої спрямованості особистості.

По третій групі визначено, крім означених характеристик, можливість розділяти цінності самоактуалізованої особистості.

У студентів, що ввійшли до другої та четвертої груп, означені самоактуалізаційні характеристики виражені найменшою мірою.

Отримані розрізнення у показниках самоактуалізації можна пояснити особливостями ставлення до себе представників виділених груп.

Так, представників третьої групи відрізняють найбільш високі показники за шкалами відкритості, самовпевненості та самокерівництва, що входять до узагальненого фактору самоповаги. Слід зазначити, що шкала відкритості виражає глибоке чи поверхнєве проникнення у себе, відкрите чи закрите (захисне) ставлення до себе. Чим більш високим є показник за цією шкалою, тим більш виразною є тенденція до конформності чи вираженості мотивації соціального схвалення. Крім того, у представників цієї групи зафіксовано наднормативне заниження за шкалою самозвинувачення, що може вказувати на надмірне самовдоволення.

Для першої групи характерні найбільш високі показники самоцінності, самоприв'язаності, що входять до узагальненого фактору автосимпатії, та відображеного самоставлення, що входить до узагальненого фактору самоповаги.

Для першої та третьої груп характерними є відносно низькі показники за шкалами внутрішньої конфліктності та самозвинувачення, що входять до узагальненого фактору самоприниження.

Друга група характеризується найбільш низьким показником за шкалою відкритості, що вказує на наявність достатньо вираженої критичності у ставленні до себе, глибокого усвідомлення себе, внутрішньої чесності і відкритості, найбільш високими показниками самоприйняття, внутрішньої конфліктності та самозвинувачення.

Порівняно високі показники самоприйняття у представників першої та другої груп указують на більш виразні, ніж у представників третьої і, особливо, четвертої груп, тенденції до консервативної самодостатності, заперечення можливості і бажання розвитку власного «Я», збереження наявного Я-образу, навіть якщо він є неадекватним. Наявність у представників другої групи у структурі ставлення до себе рис відкритості та самоприйняття, які певним чином входять у протиріччя, може бути основою досить високої внутрішньої конфліктності.

Четверту групу відрізняють відносно низькі показники за шкалами, що входять до узагальнених факторів самоповаги й автосимпатії, і досить високі показники за шкалами, що входять до узагальненого фактору самоприниження.

Ставлення до себе має індивідуальну специфіку, обумовлену тим, що його компоненти організовані за принципом динамічної ієрархічної системи. Саме тому одні люди глобальне ставлення до себе переживають переважно у формі самоповаги, а інші – у формі симпатії до себе. Проте в обох цих випадках мова може йти про позитивно зафарбоване глобальне ставлення до себе. У випадку переважаючого переживання ставлення до себе у формі самоприниження спостерігається центрованість на негативних переживаннях «Я», підвищена внутрішня конфліктність та схильність до самозвинувачення, що не може не позначитися на специфіці процесів самоактуалізації.

Порівняно високі показники за шкалою внутрішньої конфліктності визначені у представників другої та четвертої груп, свідчать про наявність внутрішніх конфліктів, сумнівів, незгоди з собою, що може вказувати на наявність кризових явищ, які можуть зумовлювати як негативні, так і позитивні зрушення у розвитку особистості.

Результати, отримані у ході дослідження, свідчать, що між структурою та змістовними особливостями ставлення до себе і самоактуалізацією студентів існує досить суттєвий зв'язок. Визначено, що при певних варіантах структури ставлення до себе більш яскраво проявляють себе самоактуалізаційні тенденції. У той же час змістовний аналіз компонентів ставлення до себе показав, що за наявності у структурі ставлення до себе певних бар'єрів самоактуалізації

присутні і такі особливості самоставлення, які можуть відбивати потенціал подальшого особистісного зростання і самоактуалізації. І навпаки, у структурі ставлення до себе студентів з більш вираженою тенденцією до самоактуалізації присутні характеристики, які у подальшому можуть сприяти гальмуванню процесу самоактуалізації.

Перспективи подальших досліджень убачаємо у вивченні зв'язків між параметрами самоактуалізації студентів та особливостями їхньої самосвідомості.

Список використаних джерел

1. Боднар М.Б. Вплив етнопсихологічних життєвих орієнтацій на самоактуалізацію студентської молоді: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.05 «Соціальна психологія» / М.Б. Боднар. — К., 2004. — 20 с.
2. Радчук Г.К. Особливості самоактуалізації особистості студентів в освітньому середовищі вищої школи / Г.К. Радчук // Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави: Зб. наук. праць / за заг. ред. М.М. Слюсаревського. — К.: Міленіум, 2008. — Вип. 8. — С. 241—250.
3. Самаль Е.В. Структурные компоненты самоактуализации как составляющей самосознания личности будущего психолога [Электронный ресурс] / Е.В. Самаль // Материалы IV международной интернет-конференции «Профессиональное самосознание и экономическое поведение личности». — Режим доступа: <http://konfer.narod.ru/>.
4. Скрипкина Т.П. Психология доверия / Т.П. Скрипкина. — М.: Издательский центр «Академия», 2000. — 264 с.
5. Соломка Т.М. Самоактуалізація студентів вищих аграрних навчальних закладів I—II рівнів акредитації в процесі професійної підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Т.М. Соломка. — К., 2009. — 20 с.

МЕДНИКОВА А. И.

ХАРАКТЕРИСТИКА САМОАКТУАЛИЗАЦИИ СТУДЕНТОВ С РАЗНЫМИ ВАРИАНТАМИ СТРУКТУРЫ ОТНОШЕНИЯ К СЕБЕ

В статье представлены результаты эмпирического исследования особенностей самоактуализации студентов в зависимости от вариантов структуры их самоотношения. Выделено четыре группы испытуемых-студентов с различными вариантами структуры самоотношения. Определено, что группы испытуемых с разными вариантами структуры различаются по большинству параметров самоактуализации.

Ключевые слова: самоактуализация, структура самоотношения, студенческий возраст.

MEDNIKOVA A. I.

CHARACTERISTICS OF SELF-ACTUALIZATION OF STUDENTS WITH DIFFERENT TYPES OF STRUCTURES TO DO WITH MYSELF

The article presents the empirical research results of self-actualization characteristic features of the students in accordance with their self-attitude structure variants. Four groups of students-survivors with different variants of self-attitude structures have been distinguished. It has been defined that the survivors groups with different variants of structure vary in the majority of self-actualization characteristics.

Keywords: self-actualization, structure of self-attitude, students.

Стаття надійшла до редколегії 20.02.2013 року.